

درس نیاز دهم

«سفری به شهر باستانی همدان»

آموختنی‌ها

۱ معنا و مفهوم در ایران

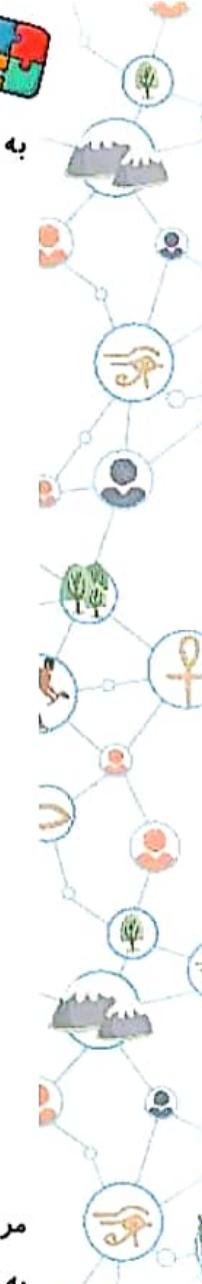
۲ نقش مسیرهای ورود آریانی‌ها به ایران روی نقشه به همراه نام آن‌ها

۳ علل و چگونگی تشکیل حکومت مادها

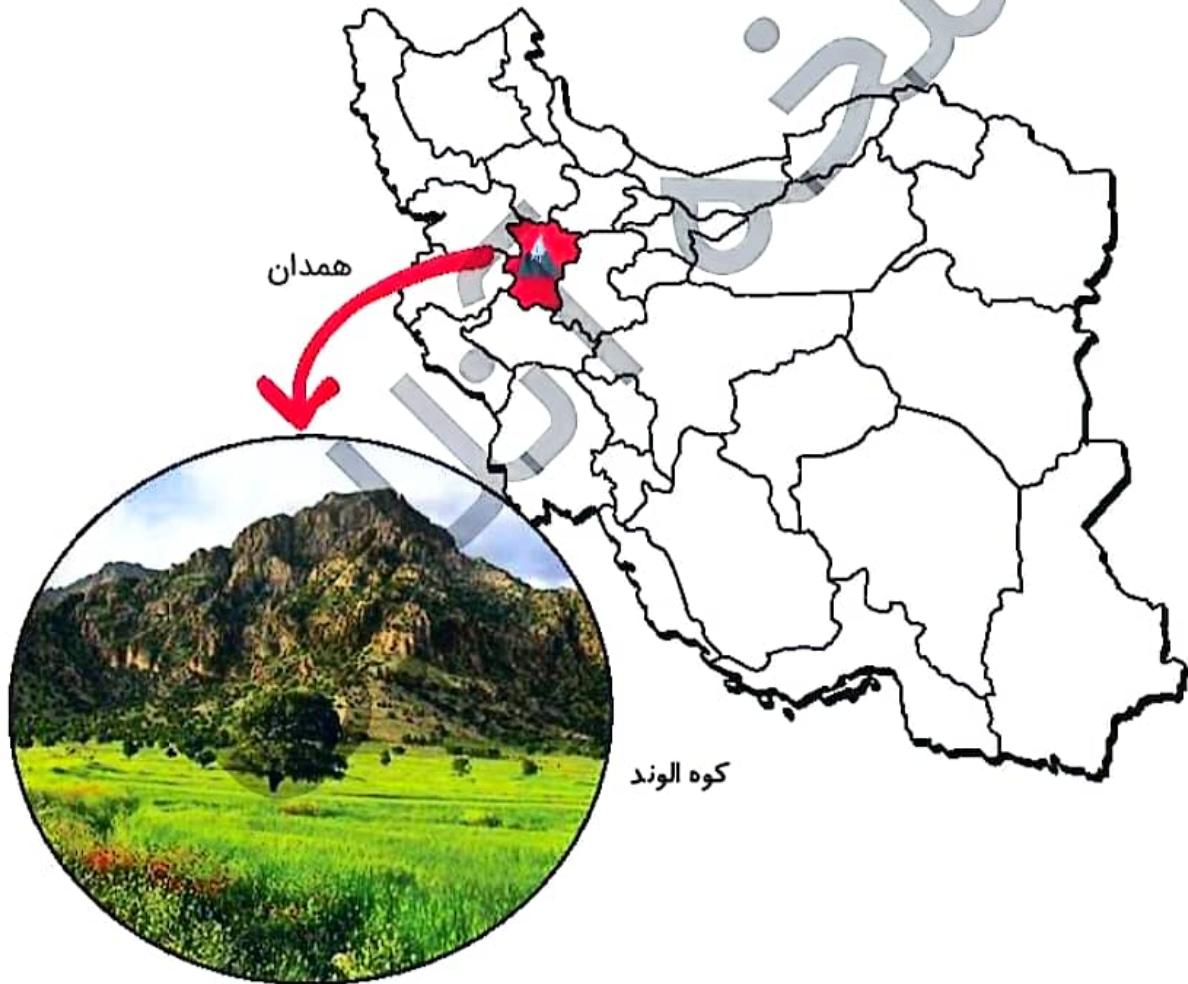
۴ دریگاهی منطقه‌ی تاریخی هگمتانه

بخوان و بیاموز

به تصویر مقابل نگاه کنید. در دامنه‌ی کوه‌های الوند شهر بسیار زیبا و خوش آب و هوای به نام همدان قرار دارد.

مردم از شهرها و کشورهای دیگر در فصل تابستان برای دیدن مناظر زیبا و آثار تاریخی و استفاده از هوای خنک و مطبوع به این شهر سفر می‌کنند.

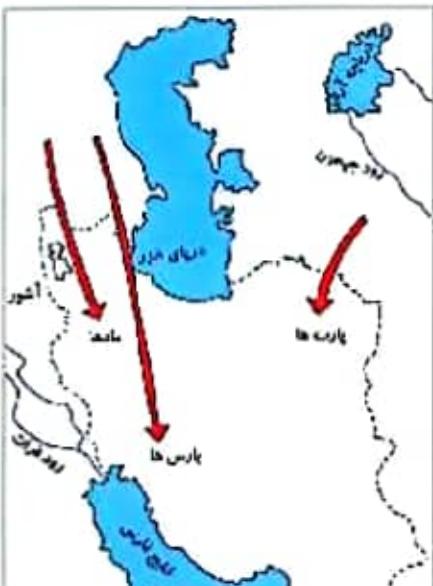
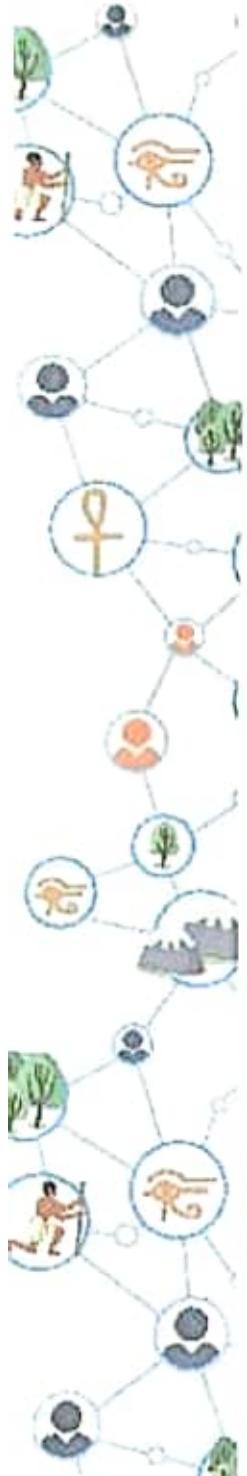
علوی

تپه‌ی هگمتانه یکی از آثار تاریخی این شهر است که حدود سه هزار سال پیش توسط مادها ساخته شده است.

تپه‌ی هگمتانه

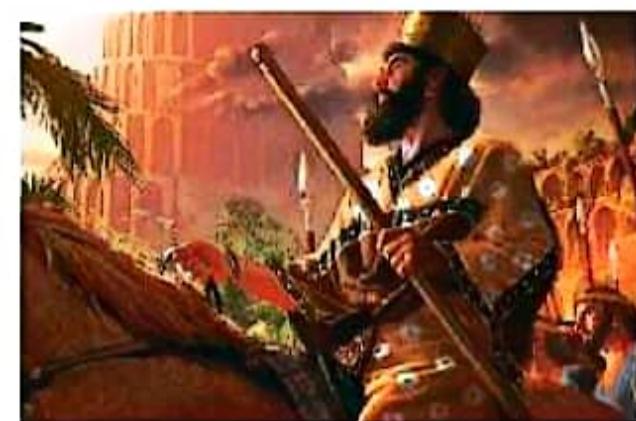
مادها گروهی از آریایی‌ها بودند. آریایی‌ها مردم کوچنشین و دلمداری بودند که به خاطر خشکسالی و سرمای زیاد محل زندگی خود را ترک کرده و به سرزمین ایران آمدند. پژوهشگران باستانی بر این عقیده هستند که واژه آریا از کلمه ایران گرفته شده است. ایران یعنی سرزمین آریایی‌ها و آریایی هم یعنی نجیب و شریف. آریایی‌ها حدود چهار هزار سال پیش از دو طرف دریای خزر به این سرزمین مهاجرت کردند و در دشت‌های حاصلخیز و سبز آن ساکن شدند.

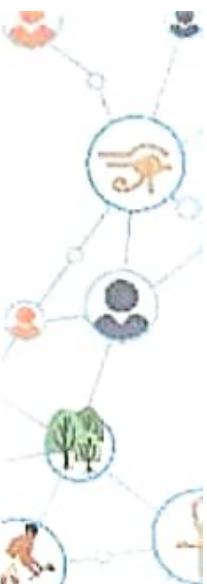
آریایی‌ها سه گروه بودند: مادها، پارس‌ها و پارت‌ها

پارت‌ها در شمال شرقی و پارس‌ها در جنوب و مادها در غرب ایران ساکن شدند.

بادقت در نقشه‌ی اول متوجه می‌شوید که مادها با آشوری‌ها که قومی جنگجو بودند، همسایه بودند. آشوری‌ها بیشتر اوقات به مادها حمله می‌کردند و آن‌ها را غارت می‌کردند. مادهانمی توانستند در برابر آشوری‌ها مقاومت کنند زیرا سپاه منظمی برای دفاع نداشتند و با هم متحد نبودند. سرانجام مادهای ضعف خود پی بردندهاهم متحد شدند و دیاکورابه فرمانروایی انتخاب کردند. دیاکو دیواری محکم و بلند دور شهر ساخت که در گوش‌های مختلف آن ستون‌های عظیمی قرار داشته است. دیاکو آشوری‌ها را شکست داد و حکومت ماد را به وجود آورد و بدین ترتیب اولین حکومت قدرتمند در ایران به دست مادهای وجود آمد.

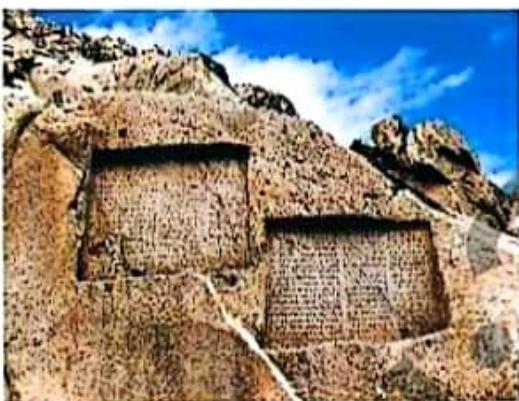
(دیاکو)

مادها در دامنهٔ کوه الوند شهری ساختند و نام آن را هگمتانه یعنی محل اجتماع مردم گذاشتند. این شهر پایتخت مادها بوده و نام آن بعدها به اکباتان و سپس به همدان تغییر پیدا کرده است. این شهر پایتخت تابستانی هخامنشیان نیز بود. باستان‌شناسان با حفاری‌هایی که در این منطقه انجام داده‌اند، وسایلی را که مربوط به زمان مادها و هخامنشیان است، کشف کرده‌اند. در موزهٔ هگمتانه مجسمه‌ها و ظروف و زیور آلات، خمره‌های آب و غذا و پایه‌های باقی‌مانده از ستون‌های کاخ هخامنشیان دیده می‌شود.

یکی از آثار باستانی همدان گنج نلمه است.

سنگ‌نبشته‌های باستانی گنج‌نامه در جنوب غربی همدان به فاصله‌ی ۵ کیلومتری شهر در انتهای دره‌ی سرسبز و خرم عباس‌آباد روی یکی از صخره‌های لوند واقع شده است.

نوشته‌هایی به خط میخی روی سنگ‌های کوه دیده می‌شود که از آثار دوره‌ی هخامنشیان هستند و به سه زبان پارسی باستان، ایلامی و بابلی نوشته شده است. باستان‌شناسان به کمک زبان‌شناسان توانسته‌اند این نوشته‌ها را بخوانند.

بیشتر بدانیم

دیا‌اکو حدود ۵۳ سال بر مادها حکومت کرد و مقبره او در دخمه فخر کیا یکی از معروف‌فترین آثار تاریخی بازمانده از مادها در مهاباد است.

گنج‌نامه مکانی است که در آن متنی برای حفظ و نگهداری ایران نوشته شده است با این مضمون کلی: خدای بزرگ این سرزمین را آفرید و آسمان و مردم و شادی را برای مردم آفرید ...

آشوری‌ها چگونه قومی بودند و با چه کسانی می‌جنگیدند؟

قومی جنگر بودند که بامدها همایه بودند و بیشتر اوقات سرمهادها
حمله می‌کردند و آن‌ها را خاکست می‌کردند.

در موزه‌ی هگمتانه چه آثاری به نمایش گذاشته شده است؟

مجسمه‌ها و ظروف و زیورآلات، جزء‌های آب و خدا و پایه‌های باقی‌مانده
از سرمهادهای کاخ هخامنشیان.

حکومت مادها چگونه و به رهبری چه کسی به وجود آمد؟

سر انجام مادها به ضیافت خود پی برند. باهم متحد شدند و دیاکو را به رهبری استخان کردند.
دیاکو در دیواری محکم دور شهر ساخت که در گوش شهرهای آن سرمهادهای عظیمی قرار داشت و آشوری هارا سلست داد.

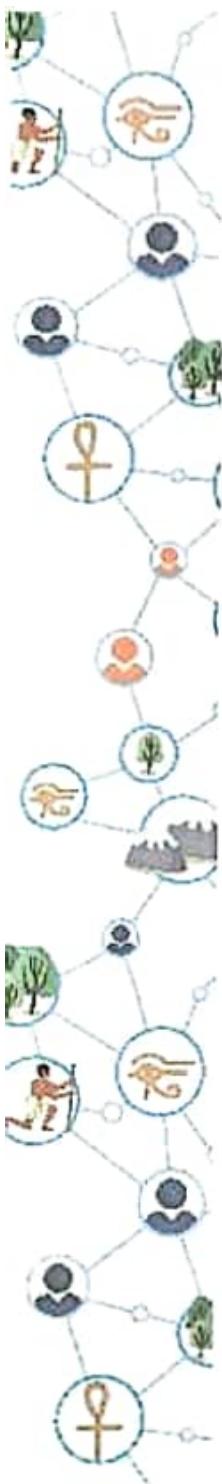
چرا مادها از آشوری‌ها شکست می‌خوردند؟

سیاه سیلی برای دفاع نداشتند و باهم متحد نبودند.

چگونه می‌توان فهمید که همدان شهر مادها بوده است؟

باستان‌شناسان با حفاری‌های که انجام دادند و سایلی را لذت‌برداری می‌نمایند
است، کشف کردند.

خودارزیابی

علوی

تمرین

۱ موارد مرتبط را به یکدیگر وصل کنید.

- آشوری‌ها با مادها همسایه بودند.
- پارس‌ها در شمال شرقی ایران ساکن شدند.
- پارت‌ها در جنوب ایران ساکن شدند.

۲ درستی و نادرستی هر عبارت را مشخص کنید.

الف: مادها در دامنه‌ی کوه ~~داموند~~ ساکن شدند. **الوند**

ب: پس از مادها حکومت هخامنشیان به وجود آمد.

پ: دیاکو حکومت ماد را به وجود آورد.

ت: ایران یعنی سرزمین پارس‌ها. **آریان‌ها**

۳ جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

الف: شهر هگمتانه پایتخت ..... **مادها** ..... بوده است.

ب: آریایی به معنی ..... **نجیب و شریف** ..... است.

پ: ..... **دیاکو** ..... حکومت مادها را به وجود آورد.

ت: هگمتانه بعدها به نام ..... **البان** ..... و سپس به نام ..... **هردان** ..... تغییر پیدا کرده است.

۴

با انتخاب گزینه‌ی مناسب به پرسش‌های داده شده پاسخ دهید.

الف: پایتخت باستانی هخامنشیان کدام شهر بود؟

۱) شوش

۲) شیراز

ب: کدامیک از اقوام داده شده آریایی نبودند؟

۱) آشوری‌ها

پ: نوشه‌های گنجنامه به کدام زبان نیست؟

۱) ایلامی

۲) بابلی

گنجنامه از آثار کدام دوره است؟

۵

نوشه‌های به خط میخ روی سنگ‌های کوه دینه‌فی شورکار از آثار دوره هخامنشیان است.

۶

هر یک از اقوام آریایی در کجای ایران ساکن شدند؟

پارت‌ها شمال سرقت - پارس‌ها جنوب - مادها در عرب ایران ساکن شدند.

سفری به شهر باستانی همدان ➤ درس یازدهم

۵۷

